

MAANDELIJKS

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XX (oktober 1970) N° 10

Tijdschrift: MOORS E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Bijdrage: Beschermend lid: minimum 225 fr
Lid: 175 fr. te storten aan

LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Dit blad bevat in bijlage 10 bladzijden publiciteit van leden en katalogus

DE STUDIE VAN HUN MUNTEN OPENBAART HET WARE GELAAT VAN DE GALLIERS

De kultus van de maan.

Tijdens de voorbije eeuw, als gevolg van vergelijkende studiën over godsdiensten door Max Müller, waren de geleerden er toe gehouden de verschillende aspecten van het godsdienstige leven der oude volken te verklaren door de waarzegging van de zon. Vandaag hebben meer doorgedreven opzoekingen van de mythen die ontleend zijn aan de hemelse fenomenen aangetoond, dat de overheersende plaats niet de zon maar wel de maan toekomt. De maan met haar wassende en dalende fasen is geheimzinniger dan de zon, want ze verrijst, veroudert en sterft weg, om 4 dagen later weer te verschijnen. De Galliërs, hierin niet verschillend van de andere volken der oudheid, kenden aan de nachtelijke sterren, als symbool van de duurtijd des levens, een overwegende rol toe.

In de Keltische geloofsbelijdenis was het belang van de maan weerspiegelt in hun medailles. Het werd in het licht gesteld door

Lancelot Lengyel die zich met veel toewijding gebogen heeft over de fotografische ontleding van deze buitengewone plastische kunst. De maan, die reeds ebbe en vloed regelt, de maandstonden der vrouwen beïnvloedt en tot de plantengroei bijdraagt, brengt voor de Kelt nog de veropenbaring van het raderwerk mede als wezen van het heelal, wat de definitieve dood uitsluit. Het wederverschijnen van de maan na een afwezigheid van drie dagen, bevestigt dit niet de belofte van de wederopstanding? Ten opzichte van multivalentie der maan doet de zon, bij het ondergaan in het schemerrood, ons niet eerder denken aan de dood dan aan het leven?

De zon en de maan gezamenlijk vertegenwoordigen dus niet enkel het sterrenbeeld van de dag en dat van de nacht, maar ook de dood en de verrijzenis. Dit symbool is de waarborg voor de onsterfelijkheid: de Kelten duiden het aan met 2 halve cirkels. In ontelbare voorstellingen vindt men de emblemen van zon en maan verenigd, zoals b.v. in het hoofd van Janus.

Welnu, dit dualisme tussen zon en maan, tussen het licht en de duisternis, is de achtergrond van de keltische mytologie waar men de Tuatha De Dannan ziet, deze met het licht verbondene mystieke wezens, alsmede de Fomórs, schepselen van de duisternis, in gevechten gewikkeld en die de mythologische transpositie zijn van de tegenstelling tussen de natuurkrachten.

De gallische medailles, of tenminste de meest « geëvalueerde » ervan, zouden dus de pijler zijn van een geheel godsdienstig symbolisme en zouden in hun enge begrenzing de hoogste ideeën en terzelfdertijd de meest geheime gedachten van hun makers voorstellen, hun opvatting over het bestaan en het leven ... Maar deze symbolen zouden slechts voor een klein aantal ingewijden bevattelijk geweest zijn. De voorbereiding en het vervaardigen van de munten moesten angstvallig geheim gehouden worden. De kaste der Druïden, deze grootmeesters der wijsheid, leverde ongetwijfeld ook deze grote muntmeesters, deze gewijde kunstenaars die er langzaam in gelukt waren deze totaal abstracte en typisch keltische medailles te bedenken, te verwezenlijken en in omloop te brengen.

Gallië tegen de Olympus

Er is dus een gehele evolutie van gallische munten geweest. Sedert het namaken van griekse munten tot in het volledig abstracte vanaf de gestylleerde voorstelling van de zegevierende held tot aan het symbolisme van een astrale godsdienst, zagen we een ganse kunst evolueren en is er een geheel nieuwe kunstopvatting ontstaan.

Menselijke en dierlijke figuren versnipperen zich en worden terug opgebouwd in samenvoegingen van halve manen, stengels, bollen, bolletjes en parelsnoeren. Al deze symbolen hebben een afzonderlijke

betekenis die Mr. Lengyel, zoals zijn voorgangers uit de vorige eeuw, bijverde terug te vinden in de inschriften, de keltische mythen en in andere fragmenten van de wetenschap die we over deze cultuur bezitten. Deze opzoekingen tonen ons de opeenvolgende stappen over de abstractie van een beeld. Het belang van zulk esthetisch experiment is niet ondergeschikt aan het historisch belang dat nochtans zeer groot is. Het komt er op aan deze beeldenaars, zo rijk aan verborgen betekenissen, te kunnen bestuderen in alle details en deze raadselachtige getuigenissen van een vervlogen beschaving te ontsluiëren. De auteur van deze opzoekingen gaat echter nog verder. Zich buigend over de oplaaierende afbeeldingen in sterk reliëf, over hun fotografische reproductie ziet hij ze « zich schikken in een ononderbroken reeks van godsdienstige uitdrukkingen die, sprekend over eenzelfde geloof in eenzelfde taal, de keltische wereld doorkruisen van het ene naar het andere eind ». Zij stellen ons in staat over een periode van ongeveer driehonderd jaar, de evolutie der omvorming van een primitief geloof tot een verheven gedachte op te volgen. Men vertrekt tenslotte van primitieve geloofsbelijdenissen, tellurisch of astraal die aan de gehele mensheid gemeen zijn en men ziet doorheen deze reeks van medailles deze aanvankelijke realistische motieven zich ontbinden tot een dynamisch spel waar het zelfde onderwerp herkenbaar is voor de ingewijden, in een verbazende abstracte versie. Door de opeenvolgende stappen van het aanmunten te ontleden, hertekent men dus de evolutie van een godsdienstige gedachte die gaat en vervluchtigt.

Men had er zich kunnen aan verwachten dat de gallische aanmunting de krijgshaftige deugden zou verheerlijken, goddelijke avonturen zou voor de geest roepen, de aardse macht en de helden huldigen of misschien wel het repertorium van het middellands zeegebied zou nabootsen. Welnu, niets van dit alles maakt het voorwerp uit van deze kunst. Men kan de evolutie van de gallische kunst beschouwen als een lang gevecht om zich te bevrijden van de griekse opvatting die aan de godheid een mensvormig gezicht geeft. Dat men zich de wonderlijke grap herinnere van de gallische huurlingen die te Delphis aangekomen, in lachen uitbarsten bij het zien van de standbeelden der goden. Het waren twee werelden die zich daar ontmoetten, totaal vreemd en onbegrijpelijk voor elkaar: de wereld van het middellandse zeegebied en de keltische wereld.

Voor de religieuze keltische gedachte schijnt God geen gezicht, noch enig gekende vorm te mogen bezitten: Hij is noch mens, noch dier of ster: Hij is vormeloos en naamloos. Hij kan dus slechts door symbolen worden voorgesteld en niet door een buitenstaander worden vernoemd. In de oude wereld van het middellands zeegebied was het geheel tegengesteld. Dit verklaart de evolutie van de gallische munten. Zeker, de Galliërs geraakten aan hun munten via de beschavingen van rondom de middellandse zee. Het is waar dat ze deze

BANKBILJETTEN VOOR DE PHILIPPIJNEN, TEN TIJDE VAN DE JAPANESE INVASIE

in het begin nabootsten. Maar vertrekkende van het mooi gevormde Olympus gelaat, was de gallische medailleerkunst, door zich in te spannen om de traditie van de reeds ingewortelde nabootsing te verloothen en door zich te onttrekken aan de figuratieve dwang, de aangezichten vervormend met een dramatisch geweld, ze ontbindend en ze terug tot bovenmenselijke wezens makend, doordrongen van macht en geheimzinnigheid. Bekijk maar een stuk van Coriosolitus van Armorique! Deze kunst loopt uit op voorstellingen die totaal abstrakt zijn. Door plastische motieven die zelfs geen symbolen meer zijn maar enkel stralen, lijnen, enz..., laat ons ze gematerialiseerde trillingen noemen, spant zij zich in om een veld van dynamische krachten na te bootsen dat het leven van hogere wezens zou kunnen voorstellen zonder toevlucht te moeten nemen tot menselijke, plantaardige of dierlijke zinnebeelden, maar als zuivere werking van natuurlijke krachten.

Deze tegenstelling met de opvattingen van het middellandszeegebied, deze bijna gewelddadige scheiding ervan moeten opgehouden hebben op het ogenblik van de romeinse overheersing. Vandaag schijnt de keltische wereld ons vreemd toe: wij noemen ons latijnen. Het schijnt ons ondenkbaar dat alleen de Galliërs, onder de volken uit de oudheid het symbolisme van het geld zouden kunnen beseft hebben. Het komt ons bijna ongelooflijk voor dat de gallische « barbaren » zulke abstrakte ideeën zouden kunnen gehad hebben. Maar vergeten we niet dat met het begin van de overheersing, de romeinse ideeën brutaal in onze streken binnengedrongen zijn. Vergeten we evenmin dat sedert eeuwen het de opvattingen uit het middellands zeegebied waren die bij ons triomfeerden. De oude keltische bodem, bedekt, bedolven en vergeten liet het eerst van zich horen op een tijdstip dat nog betrekkelijk recent is.

Om te besluiten zouden we enkele lijnen willen citeren van de historicus Ferdinand Lot, die onze lange vergetelheid en ons huidig onbegrip voortreffelijk als volgt verklaart: — tijdens de vrijheid verloor Gallië zijn ziel. Het wijzigen van de taal noodzaakt niet tot het wijzigen van het lichaam maar de plaatsvervangende van de ene geest naar een andere. Het is een verandering van waarden. De beschaafde volkeren, door de vormen van hun litterair-, rechtskundigen zelfs godsdienstig leven te vergeten, nemen andere gewoonten aan. Zij streven een gans ander ideaal na. Hun verleden wordt beneveld en het verleden van het volk waarvan men het dialect aanneemt, wordt uw verleden ».

Deze keltische beschaving, die wij vanaf Cesar in het buitenland behandelen en die nochtans tot ons verleden behoort, welke verrassingen heeft ze nog in petto?

Vertaald

Ct. M. en H. de S. B.

Gelijktijdig met de aanval op Pearl-Harbor, bombardeerden de Japanners de Amerikaanse vliegvelden op de Philippijnen en brachten hierbij de Amerikaanse luchtmacht in het verre oosten een striemende nederlaag toe. Op 10 december 1941 werd Luzon door de Japanse troepen bezet en hun ene overwinning volgde na de andere. De strijd om Bataan begon op 11 december, de Amerikaanse en Philippijnse troepen konden er stand houden tot 9 april 1942. Corregidor viel op 6 maart en de Japanners kontroleerden de gehele Philippijnen, behalve dan de guerillagroepen, die trouwens de hele oorlog de bezetters bleven lastig vallen. Deze eenheden opereerden aanvankelijk op de talrijke eilanden en ze gaven eigen guerillageld uit.

In de zones waar de guerillastrijd actief was moesten vele inwoners uiteindelijk dit geld erkennen en het samen met het Japanse aanvaarden, daar dit laatste ten andere verplichtend was.

Waar de Japanners zich in de dorpen vestigden, nadat de guerillastrijders eruit verdreven waren, was het gevaarlijk zulke guerilla-bankbriefjes te verhandelen. De bezitters ervan werden als collaborateurs opgesloten en het geld werd verbrand.

De biljetten die betrekking hebben op de invasie van de Philippijnen door de Jappen, zijn voorzien van de codeletter P (Philippijnen) en gevolgd door een andere letter, uitgezonderd bij het type « Rizal standbeeld » dat serienummers draagt.

Al de hiernavolgende biljetten zijn in steendruk-uitvoering.

1. 1 Centavo: rode codeletter, van PA tot PZ. Verzamelwaarde van dit biljet, in prima staat: 5 F.
2. 1 Centavo: rode codeletter in breukvorm met de letter P als teller en 2 andere letters als noemer: $\frac{P}{AA}$ tot $\frac{P}{BZ}$

Er bestaan ook biljetten met de letter C maar in onvolledige reeksen (b. v.: $\frac{P}{CJ}$, $\frac{P}{CL}$ enz...)

Het is mogelijk dat er ook biljetten bestaan met de letter D. (Verzamelwaarde: 5 F.)

3. 5 Centavos: rode codeletter van PA tot PZ (v.-waarde: 5 F).
4. 5 Centavos: $\frac{P}{AA}$ tot $\frac{P}{??}$ (v.-waarde: 10 F).
5. 10 Centavos: rode codeletter van PA tot PZ (v.-waarde: 5 F)
6. 10 Centavos: $\frac{P}{AA}$ tot $\frac{P}{??}$ (v.-waarde: 10 F).

7. 50 Centavos: rechts een banaanboom. Rode codeletters van PC tot PI. (v.-waarde PI biljetten: 5 F, de andere biljetten 10 F).
8. 1 Peso: een banaanboom links. Rode codeletter PA tot PE. Deze biljetten worden doorgaans in slechte staat aangetroffen (v.-waarde: 15 F, in prima staat: 40 F).
9. 5 Pesos. Een banaanboom in het midden. Rode codeletters van PA tot PE. (v.-waarde: 15 F)
10. 10 Pesos: een banaanboom rechts. Rode codeletters van PA tot PE. v.-waarde: 10 F.

De voorgaande bemerkingen hebben ondubbelzinnig betrekking op de eerste japanse gelduitgifte voor de Philippijnen.

Tot het verwezenlijken van hun muntuitgifte-plan voor het verre oosten spanden ze zich in, zodra hun bezetting zich consolideerde, om halfautonome marionettenregeringen te vormen die zogezegd onafhankelijk waren maar feitelijk in dienst van Japan stonden (men noemt ze nu satellietlanden) als uitgangspunt in die richting werd op 14 oktober 1942 de Philippijnse republiek opgericht met José P. LAUREL als president. (Hij was lid van het opperste gerechtshof onder het Commonwealth en na de oorlog werd hij beschuldigd van verstandhouding met de jappers maar vrijgesproken).

In 1949 stelde hij zich kandidaat voor het presidentschap tegen ELPIDIO QUIRINO tijdens hardnekkig betwiste verkiezingen.

In het licht van de onafhankelijkheid der Philippijnen tijdens de japanse bezetting vermelden we dat er een bankbriefje uitgegeven werd waarop het standbeeld van Rizal te Manilla afgebeeld staat. José Rizal was een philippijns patriot tijdens de spaanse regeringsvorm en zijn beeltenis werd reeds aangewend voor een U.S. uitgifte van een 2 pesosbiljet tijdens de vooroorlogse periode.

11. 1 Peso: links het standbeeld van Rizal. Reeksnummers met rode cijfers van 1 tot 80. (v.-waarde: 5 F).
12. 1 Peso: cijfers van 80 tot 87. Zeldzaam biljet (v.-waarde: 200 F).
13. 1 Peso: zonder cijfers. Zeldzaam biljet. (v.-waarde: 250 F).
14. 5 Pesos: links het standbeeld van Rizal. Cijfers van 1 tot 51 (?) v.-waarde: 30 F.
15. 10 Pesos: rechts het standbeeld van Rizal. Cijfers van 1 tot 58 (?) v.-waarde: 25 F.
16. 100 Pesos: rechts het standbeeld van Rizal. Cijfers van 1 tot 71 (?) v.-waarde: 25 F.

Het biljet van 100 pesos was de hoogste waarde die de jappers zich voornamen uit te geven, het was tevens de grootste coupure die in algemene omloop was tijdens de vooroorlogse philippijnse periode ofschoon er ook biljetten van 500 pesos uitgegeven waren. Men veronderstelt dat de japanse biljetten op één lijn stonden met

de biljetten van de vooroorlogse philippijnse periode, en terwijl de inflatie overheerste hadden ze nog een aanzienlijke waarde tot wanneer de geallieerden begonnen met het verdringen van de jappers (men noemde ze: « eiland der hoop »).

De ontschepping van Generaal Mac Arthur op 19 okt. 1944 (ook genoemd « ik zal terugkomen ») te Lyte op de Philippijnen veroorzaakte een daling van de peso tot 4 F en deze begon sindsdien snel te dalen tot wanneer de jappers verdreven waren. De terugkeer van Mac Arthur had de inflatie tot gevolg en de volgende bankbiljetten werden gedrukt:

17. 500 Pesos: rechts het standbeeld van Rizal met slechts PF als codeletters. Het papier is van slechte hoedanigheid. Zeldzaam biljet. (v.-waarde: 150 F).
18. 500 Pesos: rechts het standbeeld van Rizal met slechts PG als codeletters. Het papier is witter en van betere hoedanigheid. Eveneens zeldzaam biljet. (v.-waarde: 100 F).
19. 1000 Pesos: klein biljet in vergelijking met voorgaande biljetten. In het midden de cijfers 1000 met erboven het woord PESOS. Codeletter: PV. v.-waarde: 30 F.
20. 100 Pesos: Zoals voorgaand biljet. Codeletters: PV. Zeer zeldzaam want dit biljet werd op kleine oplage gedrukt.
21. Van hetzelfde type werd een biljet van 500 pesos voorzien, maar het werd nooit gedrukt.

Biljetten van verscheidene soorten, zowel in nieuwe als in versleten staat, kunnen aangetroffen worden voorzien van 2 geperforeerde gaatjes. Deze werden aangebracht door de diensten van het Amerikaanse rode kruis die er beslag op gelegd hadden en ze als aandelen uitdeelden.

Aangezien iedereen kan gaatjes aanbrengen in bankbriefjes lag het voor de hand dat de oorspronkelijke biljetten in waarde zouden stijgen, temeer daar de geperforeerde biljetten met 20 % en meer in waarde verminderden.

WYCKAERT, V.

DE EERSTE UITGIFTE VAN KASBONS DOOR DE KOLENMIJN VAN EISDEN IN 1940

In dit tijdschrift hadden we het reeds enkele malen over de kasbons uitgegeven door de Limburgse kolenmijnen tijdens de oorlogsjaren 1940-45 (Zie: 1959, n° 11, 119-120; 1961, n° 10, 161-162 en 1963, n° 2, 27-30).

Voor de kolenmijn van Eisden vermeldden we toen drie uitgiffen in 1940 nl. op 16 juni, 24 juni en 19 aug.

Thans kwamen we in het bezit van een briefje uit een niet bekende

vroegere uitgifte. Het briefje, wit papier, (110 × 68 mm) is aan beide kanten in blauw bedrukt als volgt:

vz. GOED VOOR EEN WAARDE VAN
N^o ... EEN 1 Fr.
een

B (10 PFENNIG)
waarvan de terugbetaling gewaarborgd wordt door
de KOLENMIJNEN LIMBURG - MAAS, EISDEN
Het Bestuur

(naamstempel violet)

EISDEN, 20 mei 1940

kz. Alvorens deze bons in ontvangst te nemen, wordt men verzocht nauwkeurig te onderzoeken of er geen schrapping of andere onregelmatigheid aangebracht is. Voor ieder twijfelachtig geval dient men zich onmiddellijk te wenden tot den kassier der mijn.

Op de keerzijde werd ook een stempel (30 × 19 mm) aangebracht waarop

CHARBONNAGES
LIMBOURG - MEUSE
16 MAI
EYSDEN Ste BARBE

Er zijn ook briefjes met dezelfde stempel doch op de laatste regel
EYSDEN - MINES

Over het uitgiftebedrag of de verschillende waarden van deze eerste reeks zijn ons geen gegevens bekend.

M. HENDRICKX

PLAYING CARDS MONEY ⁽¹⁾

Geld in de vorm van deviezen en muntstukken begon een belangrijk deel uit te maken van het Canadese leven in het begin van 1645.

Daarvoor was er weinig gelegenheid tot gebruikmaking van deviezen. Indianen ruilden bont tegen voeding, en de kolonisten die hoofdzakelijk in dienst stonden van de kolonie en de handelsondernemingen, waren tevreden met deze toestand.

Wat er aan muntstukken circuleerde, was een assortiment van Franse munt (vaak in stukken verdeeld en met een gewicht-tekort), wat Engelse, Spaanse en Portugese muntstukken, voortkomende van de illegale handelsoperaties in bont tussen de franse trappers en handelaars uit New England.

(1) Zie ook het werk van Col. Phares o Sigler n° 9346. « Strange Money of the world ».

De zeldzaamheid en verwarring van het financieel stelsel was de aanleiding tot een aantal raadzame en doelmatige maatregelen, sommige zonder weerga in de wereld. Misschien wel de meest ongebruikelijke van alle was de fameuze uitgifte van de « Playing Cards Money ». In 1685 bevond Jacques de Meulle, Seigneur de la Source, ridder, Raadsheer van de Koning en de Raad van State Baljuw van Orléans Intendant van de Justitie van Politie en Financiën in Canada en de Noordelijke territories van Frankrijk, zich in grote financiële moeilijkheden om het noodzakelijke voedsel voor de troepen aan te kopen. Reeds acht maanden werden de nodige fondsen verwacht. Ondertussen verhielp de Meulle aan de toestand door eigen fondsen en deze van vrienden aan te wenden.

Een geforceerde uitgave van papieren gelden was de meest doelmatige oplossing om de moeilijkheden tijdelijk in te dijken. Bij gebrek aan bruikbaar papier en andere drukmaterialen, werd de toevlucht genomen tot het enige beschikbare vervangmateriaal: n. l. boeken speelkaarten door handelaren ingevoerd om te voldoen aan meer populaire aanvragen. Aanvankelijk werd het beschouwd als een tijdelijke noodmaatregel, totdat een zending contanten uit Frankrijk zou overkomen.

De speelkaarten werden in vieren verdeeld en voorzien van een lakstempel, aangebracht door de schatbewaarder en gehandtekend door de Gouverneur of Intendant.

Documenten leren ons dat deze eerste uitgifte van kwartkaarten bestemd waren om waarden van 15 sols, 40 sols en 4 Franken te vertegenwoordigen (4 Frank en 55 sols was ook een maand soldij in het leger).

Ofschoon kaartengeld aanzien werd als een financieel noodontwerp op korte termijn, duurde het niet zo heel lang of dit eigenaardige betaalmiddel begon onder de bevolking te circuleren als een medium van openbaar wisselgebruik. Het kwam eerst in circulatie in de omgeving van Quebec, maar weldra zag men het ook te Montreal en Three Rivers, later in de uitgroeiende steden en dorpen en op het laatst vond men het in de kleinste nederzettingen (latere uitgiften werden met die specifieke bedoeling uitgegeven). Mettertijd werd dus het speelkaartengeld een belangrijk onderdeel van het financieel stelsel in Frans Canada en bleef dit tot de val van Quebec in 1759.

Een van de kenmerken van het speelkaartengeld was dat het gedwongen was enkel op het grondgebied van de koloniën te worden gebruikt. Dit was een voordeel, daar waar het verhielp aan een gebrek aan binnenlandse deviezen. Op een ander gebied was het echter een nadeel, vermits het niet kon dienen voor de handelsbetrekkingen met Frankrijk. Het koersverschil werd verder overdreven: in een poging de Franse munten in de kolonie te houden werd de overdreven waardebeoordeling gelegaliseerd.

Een ander voordeel van speelkaartengeld in de beginperiode van de kolonisatie was dat de autoriteiten zekere hoeveelheden ter plaatse konden uitgeven wanneer de Intendant in geldverlegenheid zat en in de onmogelijkheid verkeerde fondsen te bekomen van de Franse continentale autoriteiten.

Het Franse gouvernement trachtte voortdurend de uitgifte van speelkaartengeld tekeer te gaan om financiële moeilijkheden te vermijden.

Bij gelegenheid werd echter toch toelating verleend wanneer de noodzakelijkheid van een uitgifte zelfs de meest kortzichtige officiële ambtenaar duidelijk was.

De Franse regering besloot tot de terugtrekking van speelkaarten-geld uit de circulatie rond de jaren 1718-19 en het geld werd uitgewisseld voor waardebons voor ongeveer 50 % van de nominale waarde.

In weerwil van een wet die zeer streng het verder gebruik van speelkaartengeld voor immer verbood, verscheen dit geld opnieuw in 1729.

In 1759, vijf weken na de val van Quebec, erkende het Franse gouvernement de obligaties vertegenwoordigd door speelkaartengeld niet meer. Resultaat was dat deze deviezen sterk in waarde daalden. Later wanneer het bekend werd dat de Raad van State, resulterende onder de Britse autoriteiten, probeerde om het gedaan te krijgen dat de Fransen instonden voor de liquidatie, ontstond een levendige handel in speelkaartengeld. Hoeveelheden werden opgehoopt door Britse handelaars als een speculatieve geldbelegging. Tenslotte werd een groot gedeelte ervan uitgewisseld aan een gemiddelde van 25 % der nominale waarde en tegen andere koloniale obligaties.

DE MUNTVONDST VAN « DE LIEFDE »

De verzamelaars van de oudere stukken van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden hebben de laatste weken tot hun verbazing gemerkt dat er plotseling grote aantallen dukatons en halve dukatons te voorschijn komen. Allemaal stukken met een mooie zwartgrijze patina, een typisch kenmerk van stukken die in de zee gelegen hebben.

Al deze munten zijn afkomstig van een en dezelfde vondst, namelijk de vondst van het schip « De Liefde ».

« De Liefde » werd gebouwd in 1698, en maakte pas zijn vijfde reis naar Oost-Indië toen het gezonken is. Het maakte toen deel uit van een kleine vloot die de Verenigde Provinciën verliet in oktober van het jaar 1711 en die o.a. instond voor het vervoer van ongeveer 3.700.000 gulden naar Batavia en Ceylon.

Ingevolge de Spaanse Successieoorlog, waarbij de Verenigde Provinciën de gealliëerden waren van de Engelsen tegen de Fransen, was de normale route door het Nauw van Calais, zeer gevaarlijk voor handelsschepen, zelfs als ze gewapend waren, zoals « De Liefde ». De enige andere mogelijkheid was dan rond het noorden van Schotland te zeilen.

Wanneer men echter ter hoogte van de Schotse kust kwam, werd het weder zeer slecht en het besturen van het schip zeer moeilijk. Op een donkere nacht is het schip dan op rotsen van « Mionees » aan de « Out Skerries » geslagen. Deze Out Skerries zijn de meest Oostelijke van de Shetlandeilanden. Er was slechts één overlevende, namelijk de man die in de mast op uitkijk stond.

In 1965 begon dan de Firma « Scientific Survey & Location Ltd » te trachten het wrak te lokaliseren. Twee jaar later, in 1967, ving een ploeg van 28 man de werkzaamheden aan om de schat te bergen, en de Nederlandse regering (die nog steeds eigenaar van het schip was) stelde hen aan als hun agenten.

Op 4 november 1969 werd dan het eerste en het voornaamste deel van de vondst verkocht door de veilingmeesters van Glendings in Londen.

De voornaamste kopers waren de heren Schulman uit Amsterdam en Enno van Gelder uit Den Haag, deze laatste kocht in opdracht van het Munt- en Penningenkabinet van Den Haag.

De eerste 15 loten waren 23 gouden dukaten van Utrecht van 1711. De mooiste werd gekocht door Schulman voor 80 pound (9.600 Fr). Deze stukken, plus nog 20 dubbeltjes, waren de enige uit de hele vondst, die de datum van het vergaan van het schip droegen.

Al de stukken waren voornamelijk hele en halve dukatons, waarvan er sommige dateerden tot de periode van Albrecht en Isabella, 100 jaar vroeger.

Twee van de voornaamste stukken voor de Zuidelijke Nederlanden, waren een halve dukaton voor Brugge van 1689, een stuk dat tot hiertoe nog niet bekend was, en waarvoor men 30 pound (3.600 Fr) betaalde en een dukaton voor Doornik van 1631, die gekocht werd door Spink voor 42 pound (5.040 Fr).

Willem VAN ALSENOY

EEN LATE, GEGRAVEERDE EN ZELDZAME GILDEPENNING

Hij is van zilver, met een doormeter van 44 mm, en eenvoudig van maaksel: een dunne ronde, zilveren plaat is vervat in een iets dikkere rand van 3 mm breedte, waarop kleine boogjes gegrifd staan, aan de verbindingen versierd met een klein steekje. Bovenaan is

een plaatje met oog gesoldeerd; daarop staat een zilvermerkje (1) ingeklopt en getuigt van Zuid-Nederlands werk.

Knap en stijlvol staat op de voorzijde van het stuk, halflijf afgebeeld, de heilige Autbertus, patroon van de bakkers. Hij wordt voorgesteld als gemijterde bisschop. In de geheven linkerhand houdt hij zijn staf; in de rechter houdt hij een langwerpige broodschieter, waarop twee kleine broodjes. Om zijn hoofd is een zeer fijne stralenkrans.

De rand van de keerzijde is versierd als die van de voorzijde. Rond het middenvlak onderaan, wel op een derde van de omtrek, staan twee lauwertakjes. Op het overige van het vlak staat als tekst, in gegraveerd handschrift: GENOOTSCHAP DER BAKKERS-GASTEN; in het midden: I H / DE BRUYN / DEKEN / 1823.

Deze gildepenny stamt dus uit de Holland-Belgische periode 1815-1830. Wij tasten nog in 't duister op welke stad of gemeente deze penny betrekking heeft. Weet U het misschien?

PITTOORS P. F. J.

KLEIN REPERTORIUM VAN DE HEDENDAAGSE NUMISMATIEK

VERENIGD KONINKRIJK

HALF PENNY

Georges IV		TB	SUP			TB	SUP
1825	215.040	200	750	1827	5.376.000	125	550
1826	9.031.630	100	450				
William IV							
1831	806.400	125	600				
1834	537.600	125	700				
1837	349.400	125	800				
Victoria							
Type Yeoman 2							
1838	456.960	50	300	1852	637.056	50	500
1839	1.075.200	50	350	1853	1.559.040	50	250
1843	967.680	100	400	1854	12.354.048	50	250
1844	1.075.200	250	1.000	1855	1.455.837	50	375

(1) Identificatie ervan werd zeer bereidwillig verschaft door Drs. P. Bau-douin, conservator van het Provinciaal Sterckxhofmuseum te Deurne.

1845	1.075.200	2.500	5.000	1856	1.942.080	50	500
1846	860.160	100	500	1857	1.182.720	50	400
1847	752.640	225	1.000	1858	2.472.960	40	250
1848	322.560	75	450	1859	1.290.340	50	400
1851	215.040	100	600				
Type Yeoman 17							
1860	60.748.800	75	400	1876 _H	6.809.600	50	500
1861		75	600	1877	5.209.505	50	500
1862	61.107.200	60	500	1878	1.425.535	60	700
1863	15.948.800	60	500	1879	3.582.545	40	350
1864	537.600	225	1.250	1880	2.423.465	60	600
1865	8.064.000	100	750	1881	2.007.515	50	500
1866	2.508.800	100	600	1881 _H	1.792.000	100	500
1867	2.508.806	160	1.000	1882 _H	4.480.000	50	500
1868	3.046.400	100	900	1883	3.000.725	100	500
1869	3.225.600	300	2.000	1884	6.989.580	60	300
1870	4.350.739	125	1.000	1885	8.600.574	75	300
1871	1.075.280	1.000	9.000	1886	8.586.155	50	300
1872	4.659.410	125	900	1887	10.701.305	25	200
1873	3.404.880	125	900	1888	6.814.070	25	250
1874	1.347.665	125	1.000	1889	7.748.234	25	200
voorgaande Type licht anders				1890	11.254.235	25	150
1874	zie vorig stuk.	125	1.000	1891	13.192.260	40	250
1874 _H	5.017.600	60	750	1892	2.478.335	50	500
1875	5.430.815	40	600	1893	7.229.344	25	180
1875 _H	1.254.400	150	1.200	1894	1.767.635	50	600
Type Yeoman 33							
1895	3.032.154	10	100	1899	12.108.001	10	75
1896	9.142.500	10	75	1900	13.805.190	10	75
1897	8.690.315	10	100	1901	11.127.360	10	75
1898	8.595.180	10	100				
Edward VII							
1902	13.672.960			1907	16.849.280		
1903	11.450.880			1908	16.620.800		
1904	8.131.200			1909	8.279.404		
1905	10.124.800			1910	10.769.920		
1906	11.101.440						
Georges V							
Type Yeoman 61							
1911	12.570.880	20	75	1920	35.146.793	10	50
1912	21.185.920	20	75	1921	28.027.293	10	50
1913	17.476.480	25	80	1922	10.734.964	20	75
1914	20.289.111	10	50	1923	12.266.222	20	75
1915	21.563.040	10	50	1924	13.971.038	20	75

1916	39.386.143	10	50	1925	12.216.123	35	125
1917	38.245.436	10	50	1926	6.712.306	25	80
1918	22.321.072	10	50	1927	10.589.622	10	50
1919	28.104.001	10	50				
Type Yeoman 62							
1928	20.935.200	10	80	1933	10.560.000	10	30
1929	25.680.000	10	30	1934	7.704.000	35	80
1930	12.532.800	10	30	1935	12.180.000	15	40
1931	16.137.600	10	30	1936	19.807.200	15	40
1932	14.448.000	10	40				
Georges VI							
Type Yeoman 83							
1937	27.705.600	2	20	1946	22.725.600	2	30
1938	40.320.000	2	20	1947	27.266.400	2	10
1939	28.924.800	2	20	1948	26.947.200	2	10
1940	32.162.400	2	20	Type Yeoman 105			
1941	45.120.000	2	10	1949	24.744.000	2	20
1942	71.908.800	2	10	1950	24.153.600	2	10
1943	76.200.000	2	10	1951	18.868.600	2	10
1944	81.480.000	2	10	1952	33.278.400	2	10
1945	57.000.000	2	10				
Elizabeth II							
Type Yeoman 117							
1953	8.910.000	3	35	1960	41.340.000	1	5
Type Yeoman 128							
1954	17.375.200	2	10	1962	41.340.000	1	5
1955	21.799.200	2	10	1963	44.766.080	1	5
1956	21.799.200	2	10	1964	72.134.400	1	5
1957	39.672.000	2	10	1965	105.964.800	1	5
1958	66.283.200	2	10	1966	96.081.000	1	5
1959	79.224.000	1	5	1967	100.000.000	1	5

EEN PENNY

Georges IV

		<i>TB</i>	<i>SUP</i>			<i>TB</i>	<i>SUP</i>
1825	1.075.200	250	800	1827	1.451.520	300	900
1826	5.913.000	200	650				

William IV

1831	806.400	250	1.000	1837	174.720	400	1.700
1834	322.560	300	1.200				

Victoria

Type Yeoman 3

1841	913.920	75	500	1853	1.021.440	75	300
1843	483.840	300	3.000	1854	6.720.000	75	400

1844	215.040	125	1.000	1855	5.273.856	70	400
1846	322.560	150	600	1856	1.212.288	300	1.500
1847	430.080	125	500	1857	752.640	50	400
1848	161.280	75	400	1858	1.559.040	60	250
1849	268.800	750	5.000	1859	1.075.200	60	300
1851	432.224	100	600	1860	32.256	3.500	10.000
Type Yeoman 18							
1860	5.053.440	40	750	1877	9.624.747	50	750
1861	36.449.280	40	500	1878	2.764.470	60	750
1862	50.534.400	40	500	1879	7.666.476	40	700
1863	28.062.720	40	600	1880	3.000.831	50	800
1864	3.440.646	600	2.000	1881	2.302.261	00	1.000
1865	8.601.600	40	600	1881 _H	3.763.200	50	600
1866	9.999.360	50	500	1882 _H	7.526.400	40	600
1867	5.483.520	75	700	1883	6.237.438	50	600
1868	1.182.720	100	1.250	1884	11.702.802	35	400
1869	2.580.480	2.000	8.000	1885	7.145.862	35	400
1870	5.695.022	100	1.500	1886	6.087.759	35	350
1871	1.290.318	350	4.000	1887	5.315.085	35	350
1872	8.494.572	70	800	1888	7.145.862	35	350
1873	8.494.200	100	750	1889	12.559.737	35	350
1874	5.621.865	75	500	1890	15.330.840	25	200
1874 _H	5.621.865	50	500	1891	17.885.961	25	200
1875	10.691.040	75	750	1892	10.501.671	25	200
1875 _H	752.640	750	3.500	1893	8.161.737	25	200
1876 _H	11.074.560	40	600	1894	3.883.452	50	800
Type Yeoman 34							
1895	5.395.830	35	125	1899	26.441.069	10	50
1896	24.147.156	10	50	1900	31.778.109	10	50
1897	20.756.620	10	50	1901	22.205.568	10	50
1898	14.296.836	10	50				

ECHO'S UIT DE WERELD VAN DE NUMISMATIEK

Argentinië

5 Centavos 1970, aluminium.

10 centavos 1970, geel koper.

Brazilië

Dit land voorziet een uitgifte voor de 150^e verjaring van zijn onafhankelijkheid.

Canada

In 1971 zal dit land herdenkingsdollars slaan voor de 100^e verjaring van de intrede in de confederatie van Brits Colombië.

Cap. Vert.

5 Esendos 1968, cupro-nickel.

Dominicaanse Republiek

1 Peso 1969, cupro-nickel. 125^e verjaring van de republiek.

Finland

Van 1969 af zal de Markka in cupro-nickel zijn.

Madagascar

10, 20 frank 1970, cupro-nickel. Geslagen voor de F.A.O.

Rusland

1 Roebel 1970, cupro-nickel. 100^e verjaring der geboorte van Lenin.

Turkije

25 Lires 1970, zilver. 50^e verjaring der stichting van de grote nationale vergadering.

2 1/2 lires 1970, cupro-nickel. Geslagen voor de F.A.O.

Oost - Duitsland

5 Mark 1970, cupro-nickel. 125^e verjaring geboorte van Roentgen.

10 Mark 1970, zilver. 200^e verjaring geboorte van Beethoven.

10 Mark 1970, zilver. 150^e verjaring geboorte van Engels.

De Hasseltse muntverzamelaars, officieus aangenomen als **afdeling Hasselt**, organiseren op 27 DECEMBER 1970 een **GROTE RUIL-
BEURS.** van 9 tot 18u. Zaal VOLKSMACHT,
STATIONSPLEIN, HASSELT

Inlichtingen bij :

Dhr. SCHREURS, M., Elfde Liniestraat 1, 3500 Hasselt

Deze nieuwe afdeling houdt haar gewone bijeenkomsten de 1e zaterdag der maand van 14u. tot 17u. en de 3e zondag der maand van 10u. tot 12u. op volgend adres : Grote Markt 11, Hasselt

« The English Pub King George »

Eric KUMPS

NUMISMATIQUE GÉNÉRALE

53 rue des Pierres
BRUXELLES (Bourse)

Tel. 13.50.66

D/ Un Yantra composé de deux triangles formant une étoile à six pointes.

Pour les Bouddhistes tantristes, le Yantra est un dessin mystique, de signification ésotérique, qui aide à la concentration de l'esprit et qui est doué d'une efficacité magique.

Le triangle (trikona) est l'emblème de la déesse Guhyeswari.

Lég. : Shri Shri Jaya Shrinivasa Malla.

R/ Un Yantra dans lequel est inscrit un cercle et la date 786.

Lég. : Nepaleswara.

Le revers n'est pas entouré d'un grènetis mais est finement ciselé.

Réf. CN 60 ; Kann 1312.

P. 6. 1 Mohar — NW 786 = AD 1666.

Arg.

D/ Shri Shri Jaya Shrinivasa Malla.

R/ la date 786.

Réf. CN 60 A.

P. 7. 1 Mohar — NW 781 = AD 1661.

Arg. 5,5 g. — 24 mm.

A/ Dans un cercle intérieur, le glaive de Bhavani entouré de la lég. : Shri Shri Jaya.

R/ Dans un cercle extérieur, la lég. : Shri Ni. et la date 781.

Dans un cercle intérieur, la suite de la lég. : vasa Malla.

YOGANARENDRA MALLA

योगनरेन्द्र मल्ल

AD 1681 — 1705

NW 801 — 825

P. 10. 1 Mohar — NW 805 = AD 1685.

Arg. 5,5 g. — 26 mm.

- D/ Un Yantra représentant des swastikas entrelacées.
Lég. : Sangitarnavaparaga Shri Shri Yoganarendra Malla Deva.
Shri 3 Lokanatha (invocation à Lokanatha).
- R/ Un Yantra composé de deux triangles et un carré entrelacés.
Au centre, un Stupa.
Le Stupa est un monument funéraire renfermant les cendres ou les reliques des bouddhas ; il peut être simplement commémoratif.
Lég. : Shri Pratapalaxmi
Shri Narendralaxmi Devi 805

Réf. CN 66.

- P. 11. 1 Mohar — NW 805 = AD 1685.
Arg. 5,5 g. — 26 mm.

- D/ Un Yantra composé de quatre carrés entrelacés.
Lég. : Sangitarnavaparaga Shri Shri Yoganarendra Malla Deva.
Sangitarnavaparaga signifie littéralement : versé dans les flots d'harmonie.
La lég. peut se traduire par : l'expert en musique Yoganarendra Malla Deva.
- R/ Un Yantra composé de trois triangles entrelacés.
Au centre, un vase d'offrande dont le couvercle affecte la forme d'un stupa.
Lég. : Shri Népalchudamani
Shri Shri Jayalaxmi Devi 805
= Le joyau de la couronne du Népal, la reine Jayalaxmi Devi.

- P. 12. 1 Mohar — NW 805 = AD 1685.
Arg.
D/ Sangitarnavaparaga Shri Shri Yoganarendra Malla Deva.
Shri Shri Shri Lokanatha
R/ Shri Nepalachudamani
Shri Narendralaxmi Devi 805.
Réf. CN 62.

- P. 13. 1 Suka = 1/2 Mohar — NW 805 = AD 1685.
Arg.
D/ Shri Shri Jaya Yoganarendra Malla.
R/ Yagalaxmi Devi 805.
Réf. CN 61.
- P. 14. 1 Do - Ani = 1/4 Mohar — NW 805 = AD 1685.
Arg.
D/ Shri Shri Yoganarendra Malla 805.
R/ Shri Shri Lokanatha
Shri Taleju Sahaya = assistant de la déesse Taleju
Réf. CN 64.
- P. 15. 1 Mohar — NW 806 = AD 1686.

Arg. 5,5 g. — 26 mm.

D/ Motifs et légende comme P 10.

- R/ Dans un cercle extérieur, un carré inscrit dans un autre carré posé sur la pointe.
Lég. Yagalaxmi Devi 806
Réf. CN 65.

- P. 16. 1 Mohar — NW 808 = AD 1688.

Arg.

- D/ Sangitarnavaparaga Shri Shri Yoganarendra Malla Deva
Shri 3 Lokanatha
R/ Shri Narendralaxmi Devi
Shri Yagalaxmi Devi 808
Réf. CN 67.

- P. 17. 1 Mohar — NW 820 = AD 1700.

Arg. 5,5 g. — 26 mm.

D/ Le Khandga ou glaive de Bhavani, surmonté du Lotus et entouré de la légende : Sangitarnavaparaga Shri Shri Jaya Yoganarendra Malla

R/ Le Vajra entouré de la légende : Nepalachudamani Shri Shri Vira Yoganarendra Malla 820

Le Vajra est un emblème hindou ; mais le bouddhisme l'a accaparé jusqu'à l'adopter comme son symbole par excellence. C'est Indra, le souverain du panthéon védique qui possédait jadis cette arme puissante ; mais le dieu humilié a du céder au Bouddha l'insigne de son pouvoir. Réduit à ses lignes élémentaires, le Vajra consiste en une tige renflée du milieu, garnie à ses deux extrémités de quatre ou huit fers de lance recourbés, avec leurs pointes reployées vers les extrémités de l'axe transversal. Sur les monnaies, seuls trois fers de lance sont visibles.

Réf. CN 69 ; Kann 1313.

P. 18. 1/4 Mohar — NW 807 = AD 1687.

Arg. 1,4 g. — 19 mm.

D/ Shri Shri Yoganarendra Malla.

Daya Kara = ayez pitié.

R/ Shri Shri Shri Lokanatha

Taleju Sahaya = assistant de la déesse Taleju.

REINE RIDDHI LAXMI

ऋ द्वि लक्ष्मी

P. 20. 1 Tinanni = 1/4 Mohar — NW 808 = AD 1688

Arg.

D/ Shri 2 Riddhilaxmi Raje [swari]

R/ swari Devi 808

Réf. CN 68.

JAYA INDRA MALLA

जय इन्द्र मल्ल

AD 1706

NW 826

B. FRANCESCHI

EXPERT NUMISMATE

10, rue Croix-de-Fer — BRUXELLES 1

TÉLÉPHONE : (02) 17.93.95 — REG. COMM. BRUX. : 94.496.

NOUS ACHETONS :

MONNAIES

MÉDAILLES ET DÉCORATIONS

JETONS

en or, argent, bronze, cuivre, etc.

NOUS ACHETONS :

COLLECTIONS NUMISMATIQUES

quelle qu'en soit l'importance

NOUS ACHETONS :

TROUVAILLES DE MONNAIES

OBJETS DE FOUILLES

LIVRES ET CATALOGUES

NUMISMATIQUES

EXPERTISES
